

309.

**Rozporządzenie
Prezydenta Rzeczypospolitej**

z dnia 16 marca 1928 r.

o ewidencji i kontroli ruchu ludności.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Rozdział I.**Postanowienia ogólne.**

Art. 1. Gminy wiejskie i miejskie obowiązane są prowadzić na swym obszarze ewidencję i kontrolę ruchu ludności. Czynności te gminy sprawują pod nadzorem władz administracji ogólnej.

Minister Spraw Wewnętrznych może powierzyć ten obowiązek w poszczególnych gminach lub w poszczególnych miejscowościach, leżących poza siedzibą urzędu gminnego (art. 6), innym podległym sobie władzom lub organom, jeśli ze względów bezpieczeństwa lub z uwagi na warunki miejscowe uzna to za konieczne.

Art. 2. Minister Spraw Wewnętrznych ustali sposób i tryb postępowania przy prowadzeniu ewidencji i kontroli ruchu ludności oraz określi wzory i treść potrzebnych przy tem ksiąg względnie rejestrów.

Art. 3. Prowadzący księgi stanu cywilnego obowiązani są co trzy miesiące przysyłać właściwym gminom dokładne dane o zaszytych w ciągu tego czasu przypadkach urodzin, śmierci (zgonów) i ślubów. Formę, treść i tryb przysyłania tych zawiadomień ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 4. Właściwy wojewoda może w drodze rozporządzenia wprowadzić w poszczególnych miejscowościach dla wszystkich lub niektórych kategorii domów obowiązek prowadzenia przez właścicieli lub dzierżawców domów, domowych ksiąg lub rejestrów meldunkowych, albo zamiast nich list osób w domu zamieszkałych, albo wreszcie ksiąg względnie rejestrów i list równocześnie. Rozporządzenie wojewody ustali treść i sposób prowadzenia tych ksiąg, rejestrów i list.

Art. 5. Właściciele, dzierżawcy lub inni odpowiedzialni kierownicy hoteli, pensjonatów, domów noclegowych i innych wszelkiego rodzaju zakładów, przeznaczonych do przyjmowania osób na mieszkanie lub nocleg za opłatą lub bezpłatnie, bez względu na to w jakiej miejscowości zakłady takie się znajdują, obowiązani są prowadzić księgi lub rejestry meldunkowe swego zakładu oraz listy osób w ich zakładzie przebywających. Listy takie winny być umieszczone przy wejściu do zakładu w miejscu widocznym dla wszystkich wchodzących. Treść i sposób prowadzenia ksiąg, względnie rejestrów i list ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 6. Wojewoda może zarządzić, aby czynności ewidencji i kontroli ruchu ludności (art. 1) prowadzone były przez gminy oddzielnie w tych miejscowościach poza siedzibą urzędów gminnych, w których uzna to za wskazane ze względu na warunki miejscowe i potrzeby ludności.

Rozdział II.

O meldunkach.

Art. 7. Kto przebywa w jakiegokolwiek miejscowości dłużej niż 24 godziny winien być zameldowany w gminie przed upływem następujących 24 godzin. Obowiązek zameldowania ciąży na właścicielu lub dzierżawcy domu, w którym podlegający zameldowaniu przebywa.

Osoby przebywające w jednym z zakładów, wymienionych w art. 5, winny być zameldowane w gminie przez odpowiedzialnego kierownika zakładu przed upływem 24 godzin od chwili przybycia, — bez względu na czas, przez który przebywają lub zamierzają przebywać.

Art. 8. Kto opuszcza swoje miejsce zamieszkania i przenosi się do innej miejscowości, względnie przeprowadza się do innego mieszkania w innym

domu w obrębie tej samej miejscowości, winien być wymeldowany w gminie przez właściciela lub dzierżawcę domu, w którym zamieszkiwał, najpóźniej przed upływem 48 godzin od chwili opuszczenia mieszkania.

Kto opuszcza jeden z zakładów wymienionych w art. 5, winien być wymeldowany w gminie przez odpowiedzialnego kierownika zakładu przed upływem 24 godzin od chwili opuszczenia, bez względu na to, czy opuszcza zakład czasowo lub na stałe.

Art. 9. Spełnianie obowiązków wymienionych w art. 4, 5, 7 i 8 niniejszego rozporządzenia może być przez właścicieli lub dzierżawców domów, względnie przez odpowiedzialnych kierowników zakładów, o których mowa w art. 5, powierzone specjalnie do tego celu wyznaczonym osobom, korzystającym z pełni praw cywilnych i obywatelskich.

O ustanowieniu takiego zastępcy należy zawiadomić właściwy urząd, spełniający czynności, przewidziane w art. 1, przed rozpoczęciem przez tego zastępcę czynności.

Art. 10. Osoby, podlegające zameldowaniu lub wymeldowaniu w myśl art. 7 i 8 niniejszego rozporządzenia, obowiązane są przed upływem terminu, o którym mowa w art. 7 względnie przed wyjazdem lub przeniesieniem się (art. 8) zawiadomić o swem przybyciu lub wyjeździe właściciela, dzierżawcę, kierownika zakładu, lub osobę ich zastępującą (art. 9) i udzielić mu danych potrzebnych dla zameldowania lub wymeldowania.

O ile chodzi:

1. o sublokatorów, lub o inne osoby mieszkające u lokatorów,
2. o członków rodziny i domowników pozostających we wspólnym gospodarstwie z głową rodziny i wspólnie z głową rodziny zamieszkałych,
3. o pracowników zamieszkałych u pracodawcy,

— obowiązek zawiadomienia o przybyciu lub wyjeździe tych osób ciąży na:

- ad 1. lokatorze,
- ad 2. głowie rodziny,
- ad 3. pracodawcy.

Art. 11. Właściciel, dzierżawca domu lub kierownik zakładu wymienionego w art. 5 względnie osoba zastępująca go, — obowiązany jest zawiadamiać gminę o zmianach w stanie rodzinnym (urodzenie, śmierć, zaślubiny) osób zamieszkałych w domu lub zakładzie, o ile zmiany te dotyczą danych zawartych w zgłoszeniu meldunkowym.

Postanowienia art. 10 stosuje się w tym wypadku analogicznie.

Art. 12. Osoby podlegające zameldowaniu i wymeldowaniu mogą na żądanie otrzymać potwierdzenie zameldowania względnie wymeldowania.

Art. 13. Zameldowanie i wymeldowanie (art. 7 i 8) oraz potwierdzenie (art. 12) nie podlegają żadnym opłatom.

Art. 14. Minister Spraw Wewnętrznych określi tryb postępowania przy zameldowaniu i wymeldowaniu oraz zakres i treść zgłoszeń meldunkowych.

Tryb postępowania w sprawach meldunkowych, dotyczących osób podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu oraz treść zgłoszeń meldunkowych tych osób określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 15. W miejscowościach nie będących siedzibą urzędu gminnego, w których nie są prowadzone oddzielnie ewidencji i kontroli ruchu ludności, do przyjmowania zameldowań i wymeldowań (art. 7 i 8) obowiązane są miejscowe organa gminy.

Art. 16. Minister Spraw Wewnętrznych może ze szczególnych względów bezpieczeństwa zarządzić wyjątkowe obostrzenia przepisów meldunkowych na pewnych obszarach lub w pewnych miejscowościach (np. miejscowości przygraniczne, rejonu fortecne i t. p.).

Obostrzenia te mogą polegać na:

- a) ustanowieniu skróconych terminów dla zgłoszeń meldunkowych, składanych w myśl art. 7;
- b) ustanowieniu obowiązku wymeldowywania się osób wyjeżdżających, bez względu na to, czy będzie to zmiana miejsca zamieszkania, adresu lub pobytu (art. 8).

Rozdział III.

O tożsamości osób.

Art. 17. W celach kontroli ruchu ludności mogą organa władz administracji ogólnej, gmin i policji państwowej żądać od poszczególnych osób wylegitymowania się. Do tego celu mogą służyć wszelkiego rodzaju dokumenty wydane przez władze publiczne, a stwierdzające tożsamość osoby w sposób nienasuwający uzasadnionej wątpliwości, a w braku takich dowodów — potwierdzenie wiarygodnych osób.

Przepis powyższy nie narusza w niczem specjalnych przepisów prawnych, z mocy których specjalne organa straży mają prawo żądać wylegitymowania się (przepisy o ochronie granic, łowieckie i inne).

Art. 18. Dla ułatwienia legitymowania się wydawane będą na żądanie przez gminy dowody osobiste osobom w tych gminach zamieszkałym i zameldowanym. Za dowody te pobiera się 60 gr. tytułem zwrotu kosztów druku. Żadnym innym opłatом dowody osobiste, jak również podania (wraz z załącznikami) o ich wydanie, nie podlegają.

Urzędy gminne wydające dowody winny uprzednio upewnić się w dostateczny sposób co do tożsamości osoby i co do danych podlegających umieszczeniu w dowodzie.

Jednolity wzór tych dowodów dla całego Państwa oraz ich treść i tryb postępowania przy ich wydawaniu ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 19. Osoby posiadające dowody osobiste, wymienione w artykule poprzednim, mogą prosić powiatową władzę administracji ogólnej o zaświadczenie

w dowodzie osobistym, że są obywatelami polskimi.

Powiatowe władze administracji ogólnej nie odmówią zaświadczenia, jeżeli po sprawdzeniu stwierdzą, że osobie, starającej się o zaświadczenie, przysługuje rzeczywiście obywatelstwo polskie.

Rozdział IV.

Postanowienia specjalne i przejściowe.

Art. 20. Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych uregułuje w drodze rozporządzenia sprawę meldowania się osób wojskowych i cywilnych, zajmujących pomieszczenia w koszarach i innych budynkach, zajętych przez wojsko oraz sprawy prowadzenia domowych ksiąg meldunkowych, względnie rejestrów meldunkowych i załatwiania czynności meldunkowych w takich budynkach.

Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych regulować będzie w drodze rozporządzeń sposób meldowania osób, którym przysługuje prawo eksterytorjalności, zawodowych konsulów państw obcych oraz członków ich rodzin, o ile prowadzą z nimi wspólne gospodarstwo domowe, oraz podległego mu personelu urzędniczego, jako też ich służby osobistej, — posiadających obywatelstwo obce.

Art. 21. Wszystkie osoby, które w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia przebywają dłużej, niż 48 godzin w jakiegokolwiek miejscowości na obszarze Państwa bez zameldowania się, obowiązane są zameldować się w myśl postanowień niniejszego rozporządzenia w ciągu 48 godzin od chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

Art. 22. Minister Spraw Wewnętrznych w ramach swoich upoważnień, wynikających z niniejszego rozporządzenia, może upoważnić wojewodów do wydawania rozporządzeń szczegółowych.

Art. 23. Postanowienia obowiązujących przepisów, dotyczących cudzoziemców nie zostają naruszone niniejszym rozporządzeniem, z tem jednakże, że wykonanie przez cudzoziemca obowiązku meldunkowego, przewidzianego w art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 465) będzie uskuteczniane w sposób i w terminach przewidzianych w artykule 10 niniejszego rozporządzenia.

Rozporządzenie niniejsze nie narusza przepisów dotyczących powszechnego obowiązku wojskowego.

Meldunki przewidziane rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 26), zmieniającem i uzupełniającem niektóre postanowienia ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej, będą prowadzone łącznie z meldunkami określonymi niniejszym rozporządzeniem przez władze i organa wymienione w art. 1, w sposób który określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Pozatem postanowienia niniejszego rozporządzenia nie wykluczają odmiennego uregulowania całkowicie lub częściowo sprawy dowodów osobistych i meldunków, bądź dla poszczególnych miejscowości, jak np. dla miejscowości w strefie nadgranicznej, bądź na wypadek szczególnych warunków, jak np. stanu wyjątkowego i wojennego, gdy odpowiednie przepisy specjalne dają podstawę do takiego uregulowania.

Rozdział V.

Postanowienia karne.

Art. 24. 1) Kto podrabia lub przerabia (fałszuje) przewidziane na mocy niniejszego rozporządzenia lub rozporządzeń na niem opartych, dokumenty, pieczęcie lub pieczętki urzędowe na tych dokumentach, albo kto z takich podrobionych lub przerobionych dokumentów, pieczęci lub pieczętek świadomie korzysta lub dostarcza ich innym osobom,

2) kto fałszuje, podrabia lub przerabia zapisy w księgach meldunkowych, rejestrach lub listach, albo świadomie czyni w nich zapisy nieodpowiadające rzeczywistości stanowi rzeczy,

3) kto składa w gminach lub wobec osób i władz wymienionych w art. 1, 3, 6, 17, 18, 19 i 20 niniejszego rozporządzenia świadomie fałszywe zeznania lub dowody, albo świadomie zamilcza ważne okoliczności, potrzebne do dokonania zapisu do ksiąg meldunkowych, rejestrów lub list, albo do otrzymania zaświadczenia, czy innego dokumentu, opartego na niniejszym rozporządzeniu lub do stwierdzenia tożsamości osoby, albo kto świadomie korzysta z zaświadczenia lub dokumentu na podstawie takich zeznań lub zapisów uzyskanego,

4) kto legitymuje się dokumentem autentycznym, lecz należącym do innej osoby, lub kto swój lub należący do trzeciej osoby dokument autentyczny oddaje innej osobie w tym celu, aby służył tej osobie dla legitymowania się,

5) kto usiłuje popełnić jeden z czynów wymienionych w punktach 1 — 4 niniejszego artykułu, albo do takiego czynu świadomie podżega lub pomaga,

— ulegnie karze więzienia do jednego roku lub karze grzywny do 10.000 zł., albo obu tym karom łącznie, o ile dany czyn nie ulega karze surowszej według powszechnych ustaw karnych.

Na obszarze, na którym obowiązuje ustawa karna z 1852 r., zamiast więzienia orzeka się, jako za wykroczenie, ścisły areszt.

Do orzekania są właściwe sądy powiatowe (pokoju).

Art. 25. 1) Kto nie dopełni formalności meldunkowych, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu lub rozporządzeniach na jego podstawie wydanych, albo zaniedba wykonania innych obowiązków, wynikających z niniejszego rozporządzenia, lub rozporządzeń na jego podstawie wydanych, albo wykonywa je w sposób nieprzepisany,

2) kto, chociażby bez złej woli, ale bez należytego zbadania, czyni w księgach meldunkowych, względnie w rejestrach, lub listach, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, niezgodne z rzeczy-

wistym stanem rzeczy zapisy lub wydaje takie zaświadczenia lub dowody, albo kto w związku z dokonaniem formalności meldunkowych lub na żądanie wylegitymowania się składa lekkomyślnie wprowadzające w błąd dowody lub zeznania,

3) kto winien jest naruszenia lub nieprzestrzegania innych przepisów niniejszego rozporządzenia, lub kto uchyla się od wykonania zarządzeń władz, opartych na niniejszym rozporządzeniu,

— ulegnie karze grzywny do 2.000 zł. lub karze aresztu do 4 tygodni, albo obu tym karom łącznie.

Władza orzekająca oznaczy w orzeczeniu na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny karę zastępczego aresztu, według słusznego uznania, jednak nie ponad 3 tygodnie.

Art. 26. Do orzekania o czynach przewidzianych w artykule poprzednim powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Skazany orzeczeniem powiatowej władzy administracji ogólnej może w ciągu siedmiu dni od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi okręgowemu, który rozstrzyga prawomocnie przy odpowiednim zastosowaniu przepisów postępowania obowiązujących go w pierwszej instancji. Na wniosek prokuratora będzie zarządzane postępowanie uproszczone; wyrok sędziego nie ulega zażaleniu.

W postępowaniu sądowym orzeczenie władzy administracyjnej zastępuje prawomocny akt oskarżenia (wniosek w postępowaniu uproszczonym). Przed wyznaczeniem rozprawy przewodniczący (sędzia) może zarządzić przesłuchanie przez właściwy sąd powiatowy (pokoju) oskarżonego, świadków i biegłych; świadków i biegłych można przesłuchiwać pod przysięgą. Sąd postanawia według swego uznania, których świadków i biegłych przesłucha na rozprawie pod przysięgą lub bez zaprzysiężenia, a których zeznania będą odczytane; wolno odczytywać zapiski dochodzenia i inne części akt administracyjnych.

Żądanie przekazania sprawy sądowi nie wstrzymuje ściągnięcia grzywny.

Art. 27. Niezależnie od orzeczonej kary powiatowa władza administracji ogólnej może pozbawić osobę wymienioną w art. 4, 5 i 9 niniejszego rozporządzenia prawa prowadzenia ksiąg meldunkowych i spełniania czynności w artykułach tych przewidzianych i może do tych czynności wyznaczyć inną osobę na koszt właściciela, względnie dzierżawcy zakładu lub domu w artykułach tych wymienionych.

Rozdział VI.

Przepisy końcowe.

Art. 28. Wszędzie, gdzie w rozporządzeniu niniejszym wymieniony jest wojewoda, należy dla m. stoł. Warszawy rozumieć Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

Art. 29. Przepisy art. 18 i 19 niniejszego rozporządzenia oraz wynikające z tych przepisów sankcje karne, przewidziane w rozdziale V wchodzą w ży-

cie w terminie, jaki wskaże rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, o którym mowa w ustępie 3 art. 18.

Inne przepisy niniejszego rozporządzenia wchodzi w życie w 6 miesięcy po ogłoszeniu.

Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej. Jednocześnie tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy w sprawach rozporządzeniem tem unormowanych.

Art. 30. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, co do art. 20 ust. 2 w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych, a w zakresie postanowień karnych—Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Sprawiedliwości.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych:
J. Piłsudski

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
Dr. Dobrucki

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*